

Az energiaunió irányításáról szóló rendelet a 2030-as energia és klímacélok teljesítéséhez

Háttér-információk

2016. november 30. napján az Európai Bizottság sajtóközleményben ismertette a „Tiszta energia minden európainak”¹ elnevezésű intézkedéscsomagját, melynek célja, hogy a **Párizsi Megállapodásból fakadó kötelezettségvállalások teljesítését hatékonyan biztosító energiaunió megvalósításához a megbízható és kiszámítható irányítás jogalkotási alapjait megteremtse.**

Az intézkedéscsomag nyolc tervezetből áll², melyeknek három fő céljuk van: előtérbe helyezni az energiahatékonyságot; világszinten vezető szerephez jutni a megújuló energiák terén; illetve méltányos feltételeket biztosítani a fogyasztóknak.

Az intézkedéscsomag előrelépést jelent az Európai Tanács 2014 októberében lefektetett éghajlat- és energiapolitikai keretének megvalósításában, amely azt az egész gazdaságra kiterjedő, markáns belső célt tűzte ki, hogy 2030-ig

- legalább 40 %-kal csökkenti az üvegházhatású gáz-kibocsátást az 1990-es szinthez képest,
- legalább 27%-ra emeli a megújuló energiaforrások arányát az energiafelhasználás területén és
- legalább 27%-os javulást ér el az energiahatékonyság területén a „szokásos ügymeneten” alapuló forgatókönyv szerinti számokhoz képest³.

A megújuló energiaforrásokból előállított energia használatát szabályozó rendelet módosítási javaslata⁴ is hangsúlyozza az EU energiapolitikájában történő dinamikus és ambiciózus változtatások szükségességét kiemelve, hogy „Az EU energiarendszerére vonatkozó előrejelzések azt mutatják, hogy a jelenlegi tagállami és uniós szakpolitikák – **ha semmilyen új energiapolitika nem kerül bevezetésre – 2030-ra csak mintegy 24,3%-os részarányú megújuló energia-felhasználást fognak eredményezni.** Ez a szint jelentősen elmaradna az Európai Tanács által jóváhagyott, uniós szinten legalább 27%-os kötelező megújuló energia-

¹ <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>

² A „Tiszta energia minden európainak” jogalkotási javaslatcsomag az energiahatékonyság, a megújuló energiák, a villamosenergia-piac kialakítása, a villamosenergia-ellátás biztonsága és az energiaunió kormányzása kérdéseivel foglalkozik.

³ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/2030-energy-strategy>

⁴ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3eb9ae57-faa6-11e6-8a35-01aa75ed71a1/language-en>

célkitűzéstől, és meghiúsítaná az Unió által a 2015. évi Párizsi Megállapodás keretében vállalt kötelezettségek közös teljesítését.”

A fentiek ismeretében nyilvánvalónak tűnik, hogy egy erős irányítási rendszer szükséges, mely elvezeti az EU-t a 2030-as célkitűzései megvalósításához.

Az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló rendelet⁵

Az energiaunió irányításáról szóló rendelet célja, hogy a különböző szintű következetes, egymást kiegészítő és ambiciózus intézkedések és politikák végrehajtása során biztosítsa azok ésszerűségét és az energiaunió irányítási mechanizmusát.

2018. december 11. napján fogadta el az Európai Tanács és az Európai Parlament az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló rendeletet.⁶

A rendeletnek két fő célkitűzése van:

- **meghatározza a szükséges jogalkotási alapot** az energiaunió és az éghajlat-politika megbízható és hatékony irányításához, a célok teljesítéséhez. Ennek érdekében az integrált nemzeti tervek végrehajtása során biztosítja az együttműködést és a **nemzeti céloknak az EU célkitűzésekkel való összhangját**.
- az EU célravezető és hatásos szabályozásra irányuló programjával összhangban⁷ a rendelet célja az egyszerűsítés és gyorsítás, hogy valamennyi meglévő klíma- és energiapolitikai intézkedés tekintetében **csökkentse az adminisztratív terheket**. Egyszerűsítés, összehangolás és az ismétlések eltörlése útján ésszerűsíteni kell és össze kell vonni az EU tagállamokra vonatkozó valamennyi éghajlatvédelmi tárgyú elkülönült tervezési és jelentéstételi elemet, valamint a Bizottság nyomon követési kötelezettségét, melyek a számos uniós rendelkezésből fakadóan fennálltak. Azonfelül **összhangot kell teremteni az EU és a Párizsi Megállapodásból fakadó tervezési és jelentéstételi kötelezettségek között**.

Integrált nemzeti energia- és klímatervek (NEKT)

A rendelet alapján a tagállamok kötelesek 2019. december 31-ig, majd 2029. január 1-jéig, azt követően pedig **minden tízedik évben integrált nemzeti energia- és klímatervet benyújtani** a Bizottságnak **az energiaunió öt dimenziójára kiterjedően** (energiabiztonság, szolidaritás és

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&from=EN>

⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/1999 RENDELETE (2018. december 11.) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról, valamint a 663/2009/EK és a 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 94/22/EK, a 98/70/EK, a 2009/31/EK a 2009/73/EK, a 2010/31/EU, a 2012/27/EU és a 2013/30/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, a 2009/119/EK és az (EU) 2015/652 tanácsi irányelv módosításáról, továbbá az 525/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

⁷ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly_hu

bizalom; forrásdiverzifikáció; teljesen integrált energiapiac; energiahatékonyság; dekarbonizáció; kutatás, innováció és versenyképesség).

A Párizsi Megállapodásból fakadó célkitűzésekkel összhangban a NEKT-ben a tagállamoknak meg kell határozni az EU 2030-as klíma- és energiaügyi céljaihoz való nemzeti hozzájárulás tekintetében a célértékeket és ezek egyúttal a nemzeti ütemterv-előirányzatuk kiindulási pontjaként kell szolgálniuk a nyomon követés és az előrehaladás mutatói tekintetében. Az integrált nemzeti energia- és klímaterveket az **EU kötelező sablonját alapul véve kell elkészíteni** annak biztosítása érdekében, hogy minden nemzeti terv kellően átfogó legyen, és elősegítsék a nemzeti tervek összehasonlítását és összesítését, kellő rugalmasságot biztosítva eközben a tagállamok számára, hogy a nemzeti tervek részleteit a **nemzeti preferenciákat és sajátosságokat tükrözve határozzák meg**. Az energiaunió mind az öt területéhez kapcsolódóan nemzeti célkitűzéseket és azok elérését biztosító szakpolitikákat és intézkedéseket kell meghatározni.

A kitűzött célok teljesítése során az EU a NEKT megvalósításának folyamatában mind a tagállamok között, mind nemzeti szinten elvárja az érintettek között a **szoros együttműködést**.

A korábbi rendelettervezet, illetve az elfogadott rendelet szerint a tagállamok **2018. december 31-ig** elkészítik és benyújtják a Bizottságnak integrált nemzeti energia- és klímaterv tervezetét. A Bizottság ezeket értékeli és legkésőbb 2019. június 30-ig ország specifikus ajánlásokat tehet a tagállamoknak.

2023. március 15-ig, majd azt követően két évente **minden tagállam beszámol a Bizottságnak** integrált nemzeti energia- és klímaterve végrehajtásának helyzetéről, mégpedig egy olyan integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai **eredményjelentés formájában**, amely felöleli az energiaunió mind az öt dimenzióját. Az eredményjelentések hozzájárulnak **az átláthatóság, a pontosság és a koherencia eléréséhez** az energiaunió, valamint a Párizsi Megállapodás célkitűzéseinek megvalósítása során.

CAN Europe a tájékoztató kiadványában⁸ rámutatott, hogy transzformatív klímatervek elvezethetnek a mélyreható változáshoz, amennyiben a következő öt pillérre támaszkodnak: 2030-as energia- és klímapolitikai célkitűzések, Párizsi Megállapodás hosszú távú végrehajtása, konzisztencia, megbízhatóság és átláthatóság. Justice & Environment teljes mértékben egyetért CAN Europe álláspontjával a tekintetben, hogy a klímatervek kiemelkedő jelentőségűek, amennyiben alapvető változásokat szeretnénk elérni.

⁸ <http://www.caneurope.org/docman/energy-union-governance/3354-briefing-paper-how-national-energy-and-climate-plans-can-set-paris-in-motion-in-every-country-may-2018/file>

MINIMUMKÖVETELMÉNYEKET TELJESÍTŐ KLÍMATERVEK

(a sablonokat konzervatív szellemben követi)

- szigorúan kizárólag az EU 2030 célok teljesítése
- minimális változtatásokra törekvő szemlélet (a kötelezők kipipálása)
- részletesség kerülése a szakpolitikák és a finanszírozás területén
- csekély számú közösségi részvételi lehetőség

TRANSZFORMATÍV KLÍMATERVEK

- egyértelmű dekarbonizációs célkitűzések
- hosszútávú tervezés, célok és mérföldkövek meghatározása
- részletes politikai tervek
- a kikapuk használatának elkerülése
- következetesség valamennyi politikai dimenzió területén
- átlátható és közösségi részvételt biztosító eljárások

Átláthatóság

Justice & Environment jelen útmutatója kiemelt hangsúlyt helyez az eljárások átláthatóságának fontosságára és támogatni kívánja a civil szervezeteket, továbbá valamennyi érintettet, hogy aktívan vegyen részt a NEKT tervezésében és megvalósításában.

A klímaterveknek elő kell segíteni az átláthatóságot, növelni a civil szervezetek lehetőségeit az energiaszektorban való hatékony részvételre. Az Aarhusi Egyezmény⁹ összhangban tehát az elfogadott energiauniós irányítási mechanizmus előírja:

- **a klímatervek és az eredményjelentések adataihoz való hozzáférést.**
 - Ebből következően mind a NEKT tervezete, annak végleges változata, valamint az eredményjelentés is elérhető kell, hogy legyen a nyilvánosság számára.
 - A klímatervekkel kapcsolatos követelmény, hogy stabilaknak kell lenniük, hogy a befektetői biztonság garantálása érdekében biztosítsák a nemzeti szakpolitikák és intézkedések átláthatóságát és kiszámíthatóságát.
- **a társadalmi szervezetek részvételét mind a klímatervek előkészítése, mind a megvalósításuk során.**

1. Társadalmi részvételi lehetőségek biztosítása a NEKT tervezésének folyamatában

⁹ Környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény.

A rendelet 10. cikke szerint a tagállamok biztosítják, hogy **a nyilvánosság már korán és ténylegesen lehetőséget kapjon** az integrált nemzeti energia- és klímatervek tervezetének elkészítésében való részvételre. A tagállamok ennek érdekében **nyilvános konzultációt tartanak**. Amennyiben az SKV irányelvet¹⁰ kell alkalmazni, a tervezetről folytatott SKV irányelv szerinti konzultációt úgy kell tekinteni, hogy az megfelel a nyilvános konzultációra vonatkozó kötelezettségeknek.

A tagállamok kötelesek továbbá figyelembe venni a nyilvános konzultáció eredményét. A Bizottsághoz benyújtott klímatervekhez a tagállamok csatolják a nyilvánosság véleményének vagy előzetes véleményének összefoglalását.

2. Társadalmi részvételi lehetőségek megteremtése a NEKT megvalósításának folyamatában

A tagállamok kötelesek **többszintű éghajlat- és energiaügyi párbeszéd platformokat kialakítani**. Az energiaunió irányításáról szóló rendelet szerint ennek állandó platformként kell működnie, hogy biztosítsa a helyi hatóságok, civil szervezetek, gazdasági szereplők, beruházók és más érintettek, valamint a teljes nyilvánosság aktív elköteleződését az energiaszektor alakításában. Az Európai Parlament ennek szellemében javasolja a tagállamoknak, hogy „a nemzeti éghajlat- és energiaügyi párbeszéd platformjaik felé a rövid, közép és hosszú távú energia- és éghajlat-politikát illetően különböző javaslatokat és scenáriókat terjesszenek elő az egyes változatokhoz kapcsolódó költség haszon elemzésekkel együtt”.¹¹

Az EU 2030-as célkitűzéseinek, illetve hosszabb távon a 2050-es zéró ÜHG kibocsátás elérése tekintetében a klímaterveknek a tagállamok törekvéseit tekintve ösztönzőként kellene működniük.

A hazai integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervezés

A magyar Nemzeti Energia- és Éghajlat-politikai Tervvel kapcsolatosan az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) 2018. decemberében azt a tájékoztatást adta, hogy a magyar tervezet a véglegesítés fázisában van, és bár jelenleg még nyilvánosan nem elérhető, de idővel nyilvánosságra fogják hozni. A 2018. december 31-jei határidőig Magyarország nem nyújtotta be a Bizottság felé a klímaterv tervezetét.¹²

¹⁰ az Európai Parlament és a Tanács bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK (2001. június 27.) irányelve

¹¹ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1519353&l=en&t=D>

¹² <https://www.euractiv.com/section/climate-strategy-2050/news/seven-eu-nations-miss-climate-and-energy-plan-deadline/>

A 2018. december 21. napján elfogadott Kormányhatározat¹³ felhatalmazza az innovációért és technológiáért felelős minisztert, hogy az Európai Bizottság felé 2018. év végéig benyújtandó Nemzeti Energia és Klíma Terv tervezetében Magyarország az üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentési célként (1990. évi bázison) 2030-ra legalább 40%-os kibocsátáscsökkentést, a megújuló energiaforrások használata terén 2030-ra 20%-os felhasználási részarányvállalást tűzzön ki, az energiahatékonyság területén 2030-ra a végsőenergia felhasználásának mértéke ne haladja meg a 2005-ös energiefelhasználási értéket, valamint 2030-ra az energiahatékonyság-javító intézkedések nélkül előre jelzett energiafogyasztás mértéke 8-10%-kal csökkenjen.

Az ITM tájékoztatása szerint 2018 nyarán az egy hónapon keresztül zajló iparági konzultáció keretében 134 érdekelt félhez jutott el a nemzeti célokra, illetve azok eléréséhez szükségesnek vélt szakpolitikákra és intézkedésekre vonatkozó javaslatokról szóló minisztériumi felkérés. Az együttműködésre felkért partnerek között megtalálhatók minisztériumok, ipari szövetségek, ipari szereplők, valamint civil szervezetek, felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek, tanácsadó cégek és egyéni szakértők is. Az iparági konzultációra beérkezett 50 javaslat szakmai feldolgozásának, értékelésének figyelembevételével kerültek meghatározásra a NEKT tervezetében vállalt nemzeti célkitűzések és célok, illetve az azok megvalósítását szolgáló szakpolitikák és intézkedések. A tervezet elkészülése és nyilvánosságra hozatala után 2019-ben további konzultációt terveznek.

A végleges Nemzeti Energia- és Klíma Tervhez készül környezeti vizsgálat. A 2018. december végéig leadandó Nemzeti Energia- és Klíma Terv tervezetéhez nem készült környezeti vizsgálat.

Contact information:

name: Zsuzsanna Berki
organization: J&E
address: Udolní 33, 602 00 Brno, Czech Republic
tel: +36 1 3228462
e-mail: info@justiceandenvironment.org
web: www.justiceandenvironment.org

The Work Plan of J&E has received funding from the European Union through its LIFE NGO Grants funding scheme. The sole responsibility for the present document lies with the author and the European Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

¹³ 1772/2018. (XII. 21.) Korm. határozat - az új Nemzeti Energiastratégia megalapozását szolgáló döntésekről